

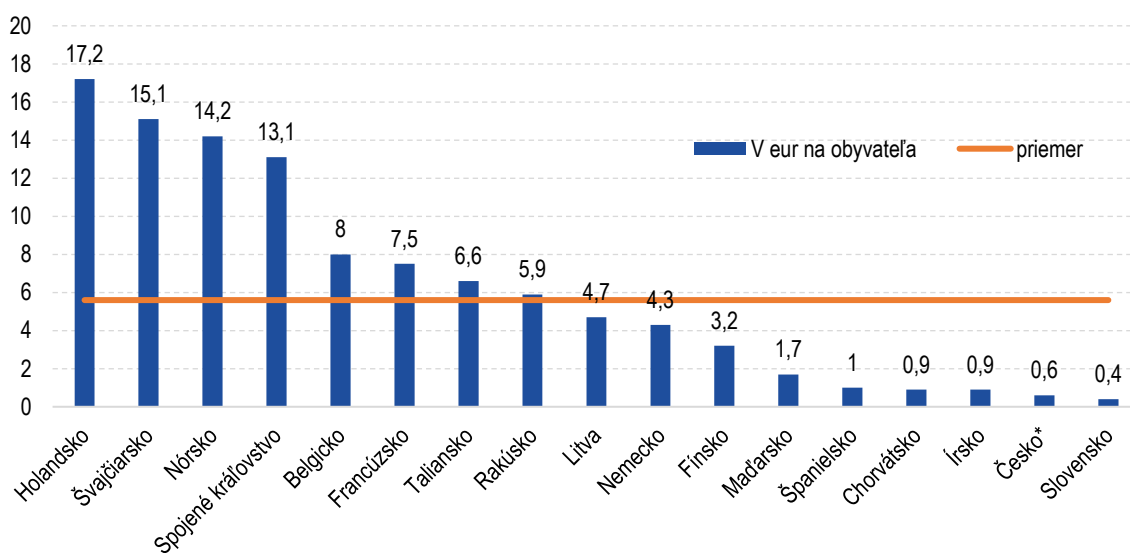
Ideový záměr zákona o sponzoringu v kultúre a kreatívnom priemysle

14. 9. 2023

Popis súčasného stavu

Na Slovensku sa od roku 1993 nepodarilo dostatočne motivovať súkromné subjekty, aby v zásadnej miere financovali kultúru a kreatívny priemysel. Podľa revízie výdavkov na kultúru z roku 2020 výdavky súkromného sektora na sponzorstvo a darcovstvo na Slovensku výrazne zaostávajú oproti zahraničiu (Graf 1). V roku 2017 sa takouto formou dostalo do slovenskej kultúry zhruba 0,4 eur na jedného obyvateľa (v agregáte 2,1 mil. eur za rok). V susednom Česku je situácia v medzinárodnom porovnaní podobná, pričom na jedného obyvateľa pripadlo až 0,6 eur (v agregáte 6,3 mil. eur za rok), čo je o 50 % viac. Obe krajiny však výrazne zaostávajú za vybranými vyspelejšími európskymi štátmi. V týchto štátoch investoval súkromný sektor do kultúry prostredníctvom sponzorského v priemere zhruba 5,60 eura na jedného obyvateľa, čo je 14-násobok odhadovanej slovenskej hodnoty. Tieto výsledky sa dajú vysvetliť chýbajúcim právnym prostredím, ktoré upravuje sponzoring v kultúre, ale aj výrazným nedostatkom historicky podmienenej tradície sponzorstva a mecenášstva v kultúre na Slovensku.

Graf 1 Sponzoring v kultúre a kreatívnom priemysle vo vybraných európskych štátoch (v eur p. c.)

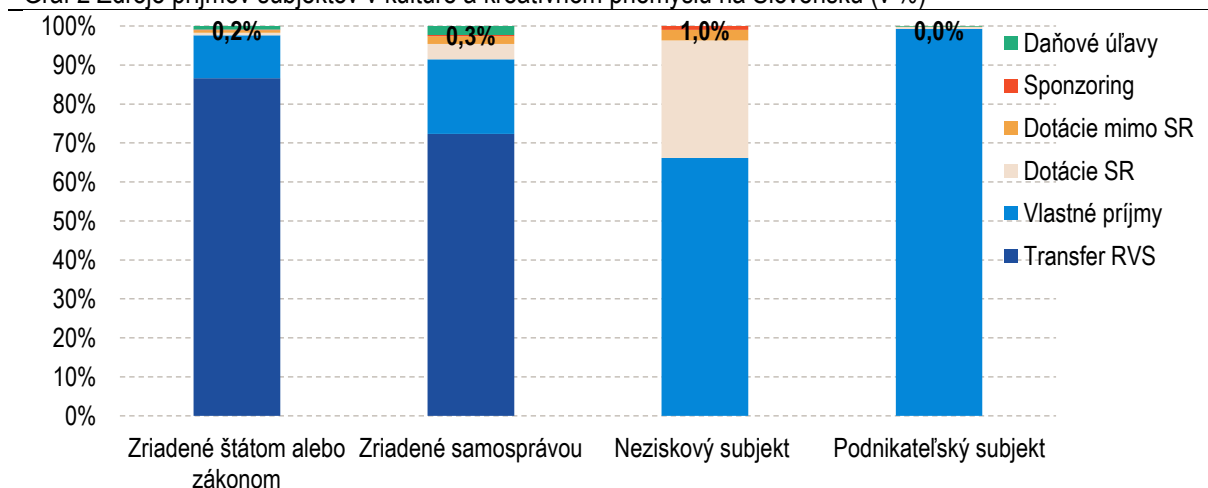

Zdroj: Záverečná správa revízie výdavkov na kultúru (2020), podľa Causales (2014), Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe (2017), Kult (2018)

Poznámka: Kombinuje údaje za odlišné roky pre jednotlivé krajiny, podľa dostupnosti dát.

Tento nedostatok je prítomný vo všetkých subjektoch kultúry a kreatívneho priemyslu, bez ohľadu na to, či sú zriaďované štátom, samosprávou, alebo či ide o súkromné neziskové a podnikateľské subjekty. Z dostupných dát vyplýva, že sponzoring, definovaný ako príjem peňažných prostriedkov od súkromnej osoby, bez očakávanej protihodnoty, nevytvára viac ako 1 % príjmov pre subjekty kultúry a kreatívneho priemyslu, bez ohľadu na to, či ide o verejné, alebo súkromné subjekty. Dominantný zdroj príjmov pre subjekty kultúry zriaďovaných štátom, alebo samosprávou sú príjmy z verejného rozpočtu, ktoré sú dopĺňané istou mierou vlastných príjmov (primárne predaj lístkov na kultúrne podujatia). Dominantný zdroj príjmov pre súkromné neziskové a podnikateľské subjekty sú vlastné príjmy (primárne z predaja tovarov a služieb), ktoré sú pri neziskových subjektoch výrazne dopĺňané o dotácie z verejného rozpočtu. Príjmy v kultúre a kreatívnom priemysle obdržané bez očakávania priamej protihodnoty na Slovensku takmer neexistujú.

Graf 2 Zdroje príjmov subjektov v kultúre a kreatívnom priemysle na Slovensku (v %)

Zdroj: Spracovanie IKP, podľa KULT, ŠÚ SR, ÚHP, RTVS

Zvýšenie miery sponzorstva by pritom so sebou neprinieslo iba finančné výhody pre kultúrne inštitúcie, ale aj tlak na zvyšovanie otvorenosti, kvality a spoločenského vplyvu kultúrnych inštitúcií, keďže súkromné osoby nebudú nikdy motivované sponzorovať neznáme, alebo nekvalitné kultúrne inštitúcie. Vyššia miera sponzoringu v slovenskej kultúre by so sebou teda priniesla aj potrebné vytvorenie konkurenčného prostredia, v ktorom by mohli kultúrne inštitúcie súťažiť o obmedzené zdroje zo sponzoringu. Tým by sa aj zvýšil tlak na zvyšovanie kvality a spoločenskej relevantnosti poskytovaných kultúrnych služieb.

Štát zároveň potrebuje vo vyššej miere zapojiť súkromný sektor do financovania obnovy národných kultúrnych pamiatok, vzhľadom na pamiatkový dlh, ktorý momentálne eviduje MK SR vo výške 5,4 mld. eur. Pri danej výške pamiatkového dlhu nie je realistické očakávať, že túto ťarchu unesie samotný štát, najmä ak je vlastníkom iba 8 % pamiatkového fondu. Napriek tomu platí, že štát vyžaduje od všetkých vlastníkov národných kultúrnych pamiatok realizovanie pamiatkových výskumov a špecifické pracovné postupy obnovy, a to na vlastné náklady. Ide teda o zákonný zásah do majetkových práv vlastníkov, ktorý nie je na Slovensku nijakým nárokovateľným spôsobom kompenzovaný. Tento faktický stav znižuje ochotu súkromného sektora vlastniť pamiatkový fond a investovať do neho, na rozdiel od zahraničia, kde sú zásahy štátu do majetkových práv vlastníkov národných kultúrnych pamiatok kompenzované buď daňovými úľavami, alebo nástrojmi na kompenzáciu vzniknutých nákladov na strane výdavkov štátneho rozpočtu.

Pripravovaný zákon o sponzoringu v kultúre a kreatívnom priemysle má za cieľ tieto nedostatky odstrániť.

Cieľom pripravovaného zákona o sponzoringu v kultúre a kreatívnom priemysle je:

- Zvýšiť mieru súkromných finančných prostriedkov v kultúre a kreatívnom priemysle
- Zvýšiť mieru udržateľnosti a odolnosti financovania subjektov v kultúre a kreatívnom priemysle diverzifikáciou finančných zdrojov
- Vytvoriť konkurenčné prostredie v ktorom budú subjekty v kultúre a kreatívnom priemysle súťažiť o sponzorstvo, čím sa zvýši tlak na zvyšovanie kvality a spoločenskej relevantnosti poskytovaných služieb
- Vytvoriť prostredie v ktorom budú súkromné subjekty motivované investovať do obnovy národných kultúrnych pamiatok

Model pripravovaného zákona o sponzoringu v kultúre a kreatívnom priemysle

Model pripravovaného zákona o sponzoringu v kultúre a kreatívnom priemysle predpokladá prijatie zákona o sponzoringu v kultúre a kreatívnom priemysle a súvisiacu novelizáciu zákona o daní z príjmov.

Zákon o sponzoringu v kultúre a kreatívnom priemysle vytvorí register fyzických a právnických osôb činných v kultúre a kreatívnom priemysle, zdefiniuje podmienky zápisu do tohto registra a stanoví základné práva a povinnosti poskytovateľa a prijímateľa sponzoringu. Súvisiaca novela zákona o dani z príjmu umožní daňovým subjektom znížiť si základ dane o výšku vyplateného sponzoringu. Týmto spôsobom budú platcovia dane z príjmu motivovaní sponzorovať kultúru a kreatívny priemysel.

Oprávnení prijímateľa sponzoringu sa stanú všetky fyzické a právnické osoby, ktoré sú zapísané v registri fyzických a právnických osôb činných v kultúre a kreatívnom priemysle a zároveň všetci vlastníci národných kultúrnych pamiatok, ktoré sú zapísané v ústrednom zozname pamiatkového fondu, vedenom na Pamiatkovom úrade.

Podmienky pre zápis fyzickej osoby do registra fyzických a právnických osôb v kultúre a kreatívnom priemysle budú nasledovné:

- Fyzická osoba vykonáva činnosť, ktorú možno na základe zákona o sponzoringu považovať za kultúrne, alebo kreatívne zamestnanie v zmysle štatistickej klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08.
- Túto činnosť vykonávala daná fyzická osoba aspoň jeden rok v období posledných troch rokov.
- Z tejto činnosti dosiahla daná fyzická osoba v období posledných troch rokov peňažný príjem.

Podmienky pre zápis právnickej osoby do registra fyzických a právnických osôb v kultúre a kreatívnom priemysle budú nasledovné:

- Právnická osoba vykonáva činnosť, ktorú možno na základe zákona o sponzoringu považovať za kultúrnu, alebo kreatívnu v zmysle štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE.
- Túto činnosť vykonávala daná právnická osoba aspoň jeden rok v období posledných troch rokov.
- Z tejto činnosti dosiahla daná právnická osoba v období posledných troch rokov peňažný príjem.